

GENSYN MED GRØNLAND

GODT BEGYNDT – MEN ENDNU IKKE HALVT FULDENDT

Af redaktør *Palle Brandt*

Et gensyn med Grønland efter otte års fravær er en forvirrende oplevelse – vel særlig når gensynet sker i form af en hastig rejse fra nord til syd med korte ophold i land, mange indtryk og mange samtaler. Når man på 12 dage skal overstå rejsen Danmark–Grønland og retur og i løbet af de samme dage pr. fly og skib rejse ca. 2000 kilometer langs Vestgrønlands kyst og besøge en halv snes byer, bliver indtrykkene mangfoldige og flimrende.

Men ud af flimmet tegner sig alligevel et mønster, som jeg skal forsøge at gengive. Det er baseret på, hvad jeg så og hørte, da jeg i sommeren 1966 deltog i statsminister Jens Otto Krag og grønlandsminister Carl P. Jensens besøg i vor nordligste landsdel. Det er ikke en dybtgående analyse, bygget på tal og statistikker, men en journalistisk vurdering af, hvad der er sket i Grønland, siden jeg i foråret 1958 vinkede farvel til Godthåb efter næsten fem års virke som leder af landets presse og radiofoni.

Den voksende fordanskning

Der var en overgang i 50'erne, da ordet „danskerhad“ dukkede op i den dansk-grønlandske debat. Det var nok en sproglig misforståelse af den slags, der ikke er ukendte i Grønland, som fik dette skarpe udtryk til at stå og dirre i luften i lang tid, mens debatten bølgede videre. Det var også skarpere, end stemning og forhold berettigede – men det dækkede alligevel over dels en stærk utilfredshed med hastigheden i udbygningen af Grønland, dels over en udtalt grønlandsk nationalisme, som kom til orde navnlig hos den ældre generation. Og stemningen fik vel også næring deri, at sprogvanskelighederne skabte en afstand mellem den lokale befolkning og de udsendte danskere, som ofte var svær at overvinde.

Et af hovedindtrykkene fra en rejse i Vestgrønland i dag er, at man fra grønlandsk side ikke alene anerkender, men stærkt understreger, at vejen frem for den

grønlandske landsdel er en så kraftig fordanskning, som det er muligt at gennemføre. Og med fordanskning menes dette ord taget i dets bedste og bredeste betydning. Ikke at grønlanderen skal kaste alt det væk, han fik i arv fra fædrene, men at han står sig selv i vejen, hvis han lader misforstået nationalfølelse sinke den udvikling til et moderne industrisamfund, som kun kan foregå gennem fordanskning – eller, om man vil: europæisering.

En af de grønlandske politikere, som i 50'erne var med til at formulere en ret udpræget nationalistisk målsætning for Grønland, var nu afdøde folketingsmand Frederik Lynge, valgt i nordkredsen. Denne nationalbevidste mand ville godt samarbejde med danskerne, men hans opfattelse af det dansk-grønlandske forhold var formet af tiden før 1953.

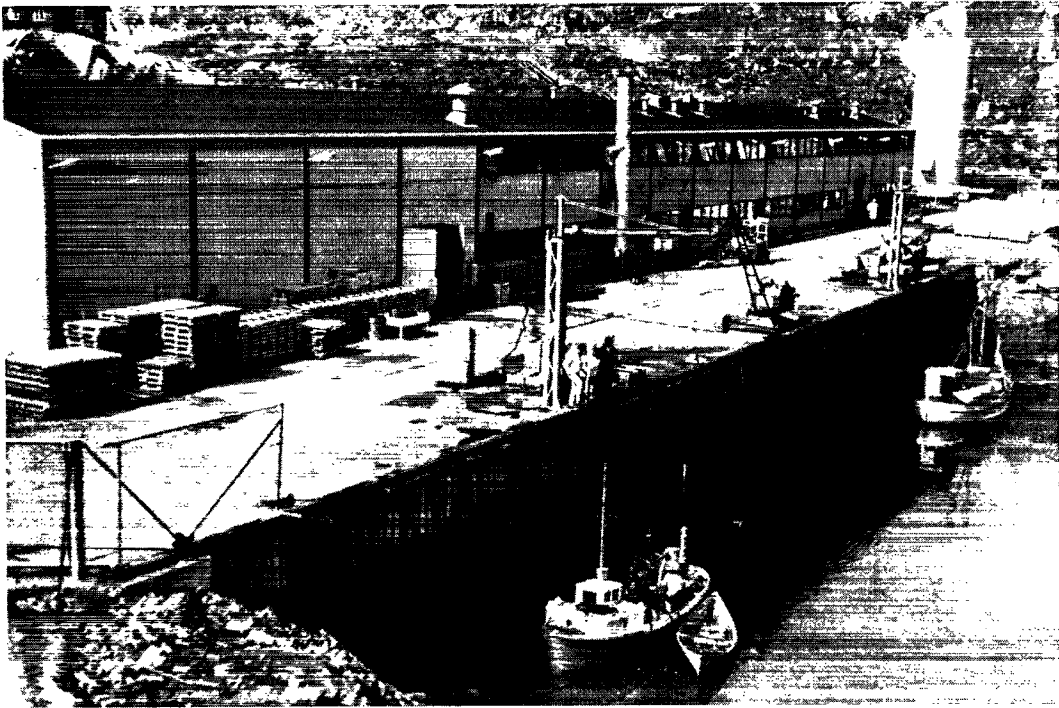
Frederik Lynge ville næppe have talt om fordanskning, hvis han havde levet i dag. Det gør hans to sønner heller ikke direkte, men deres synspunkter er netop udtryk for noget af det, der er sket i løbet af de sidste otte år.

Ado Lynge, borgmester i Egedesminde, siger det på denne måde: – Vi er klar over, at når vi kræver, må vi også yde. Mange af os kan yde og kan også tjene gode penge, men der mangler meget endnu. Det er mit håb, at vi grønlandere i samarbejde med danskerne må kunne løse opgaverne uden hele tiden at vente på, at staten skal tage initiativet. Grønland er ikke længere en sær nation, som vil være alene. Vi elsker vort land og vort sprog, og vi er glade for at have fået politiske muligheder for at forme et demokratisk samfund. Men så må vi også lade være med alene at beskylde Danmark for politiske fejlgreb – vore egne politikere må også stå til ansvar.

Ado Lynges broder, landsrådsmedlem Hans Lynge, siger:

– Vi kan ikke modtage ligestilling sådan bare grebet ud af luften. Vi skal selv opnå den, gøre os fortjent til den – men det forudsætter mere oplysning, bedre skoler, bedre sociale ordninger o. s. v., og det må være myndighederne her og i Danmark, som arbejder sammen på at skabe alt dette.

Denne stærkt voksende følelse af medansvar og viljen til at tage et medansvar kom til udtryk ved mange lejligheder. Det er noget særdeles positivt og opmuntrende, og det bør honoreres blandt andet gennem større lokalt selvstyre. Rundt om i Grønland sidder kommunalbestyrelser med lange ønskesedler. Her er en fra Jakobshavn: Vuggestue til frigørelse af kvindelig arbejdskraft, udvidelse af børnehaven, et plejehjem, flere boliger, bedre boliger, bedre renovation og flere veje for at nævne noget af det vigtigste på listen. De manglende veje betyder, at der i Jakobshavn ikke kan udstykkes nye grunde til boliger. Kommunalbestyrelsen kan ikke uden videre sætte sig hen og tegne nye veje på bykortet – for byplanlæggerne sidder i København.

Godthåb Fiskeindustri – effektivt og moderne anlæg med for ineffektiv arbejdskraft.

Man er parat til at tage et medansvar for udviklingen, men det kniber med at få lov. Flere opgaver og mere ansvar må flyttes fra København til de lokale myndigheder. Det vil ikke alene være praktisk – det vil også være et spørgsmål om at få uddannet dygtige kommunalpolitikere, for man kan ikke lære nogen noget uden at give dem et ansvar.

Arbejdskraftens ineffektivitet

Ordet og begrebet fordanskning anvendes ofte, når man taler om den grønlandske arbejdskrafts stabilitet. Det er langt fra noget nyt tema, men det får mere og mere aktualitet, efterhånden som samfundets mønster bliver mere europæisk. Også for otte år siden sukkede man over, at den grønlandske arbejdskraft ikke var til at stole på. Alt for mange passede ikke tiderne eller blev simpelthen væk. Det var nu nok i højere grad de *danske* arbejdsledere, som beklagede sig, når grønlanderne svigtede. I dag kan man høre beklagelserne *også* fra grønlandsk side – og de bliver udtrykt uden forbehold.

Det er helt klart, at det er en belastning for en håndværks- eller industrivirksomhed, når en stor del af arbejderne af sig selv indfører fem dages ugen og bliver væk om lørdagen, fordi de har fået løn fredag eftermiddag. Det fremmer heller ikke produktiviteten i en rejefabrik, når et flådebesøg får den følgevirkning, at fabrikken går næsten i stå dagen efter. Men det er en kendsgerning, at sådan er det, nu, som i 50'erne. Forskellen er, at mens man dengang oftest trak på skuldrene og sagde, at det jo ikke er let at omstille et naturfolk til at leve efter klokken, så tilføjer man nu, at det er et forhold, som kan rettes, hvis vi selv vil. Og vi er i denne forbindelse udsendte danskere og de grønlandere, som har antaget vesteuropæisk tankegang og livsvaner. Og dem er der nu heldigvis ikke så få af.

Der er kun een vej ud af dette: bedre uddannelse. Skoleuddannelsen er nået et langt stykke siden 50'erne, men det hjælper jo ikke meget, at der er gode skoler i de større byer, når man er nødt til at hente arbejdskraft fra udstederne og placere den i en moderne fiskeindustri uden forudgående omskoling. Det kan der ikke komme noget godt ud af – gør det heller ikke.

Fiskeriinspektør Aksel Nygaard Rasmussen siger det lige ud – baseret på erfaringer fra Godthåb Fiskeindustri: – Arbejdskraften er ineffektiv. Det har vist sig, at der skal 3–4 gange så mange grønlandere som færing, nordmænd eller danskere til at præstere det samme arbejde. Men det er vores egen skyld. Man kan ikke forvente, at folk, der hentes lige ind fra det frie liv på udstederne og anbringes ved et samleband, skal præstere det samme som trænede folk fra gamle fiskerinationer. Vi skal sende unge, lovende folk til uddannelse i Danmark. Jeg har tilsagn fra fiskeeksportører, som er parat til at give dem en uddannelse på mindst to år – men der skal sendes så mange afsted, at der til stadighed kan hentes folk op, efterhånden som der bliver brug for dem. Det er forkert, at man sender nordmænd og færing til Grønland. Vi har danskere, som er dygtigere, og vi kan oplære grønlanderne, så de bliver ligeså gode. Det burde være fiskeriministeriet, som tog sig af denne side af sagen – forøvrigt også af, hvilke fiskefartøjer, der sendes herop, såvel som uddannelsen af de grønlandske fiskere. Vi har fire liniefartøjer – stålkuttere – men de er misrøgtede, og vi har ikke brug for flere jernskibe. Også her er uddannelsen for tilfældig. Man kan nu engang ikke lære folk at fiske med trawl ved at vise dem lysbilleder i menighedshuset.

Her er altså et område, hvor indsatsen langt fra er effektiv nok. Det er meget godt, at der investeres i tekniske anlæg kysten langs, at man forbedrer trafikforbindelserne, bygger større og bedre butikker og hæver levestandarden og leveforholdene iøvrigt. Det er *også* nødvendigt, men det alt afgørende i de kommende år bliver, om der investeres tilstrækkeligt i mennesker – altså i undervisning og uddannelse lige fra børnehaven til aldersklasser, hvor man er forældre eller for

*Nye tider i Julianehåb.
Ud til højre med fodgængerne, og fuldt stop for den kørende trafik.*

den sags skyld bedsteforældre. Det er sent at redde nogen fra de ældre årgange, men det *kan* lade sig gøre.

På skipperskolen i Godthåb var der forrige vinter et kursus med over 40 deltagere, blandt dem den 49-årige Jakob Maqe fra Østgrønland, hvis eneste skolegang havde været undervisning hos en læser i eet år – for ca. 40 år siden. Dansk havde

han aldrig lært. Ved tålmodighed og fasthed fra lærerens side og i kraft af elevens ønske om at blive til noget, bestod Jakob Mage sin eksamen med 22 points, hvor 15 er minimum – og vel at mærke i samme tidsrum som andre elever, der var mere velbevandrede i det danske sprog.

Materialet er der ikke noget i vejen med – det skal blot formes. Det kom også til udtryk ombord i orlogskutteren „Maagen“, hvor orlogskaptajn Eggert Sørensen kun havde godt at sige om de unge grønlandere, der aftjener deres frivillige værnepligt i Grønnedal.

– Alt for mange må afvises, fordi deres dansk-kundskaber ikke er gode nok, men de øvrige har vi glæde af. Dem, jeg har haft med at gøre, er kernegutter, siger Eggert Sørensen. De er flittige og flinke. Når de blot får ordentlig besked, gør de deres pligt og mere til – de er fuldt på højde med deres danske kammerater.

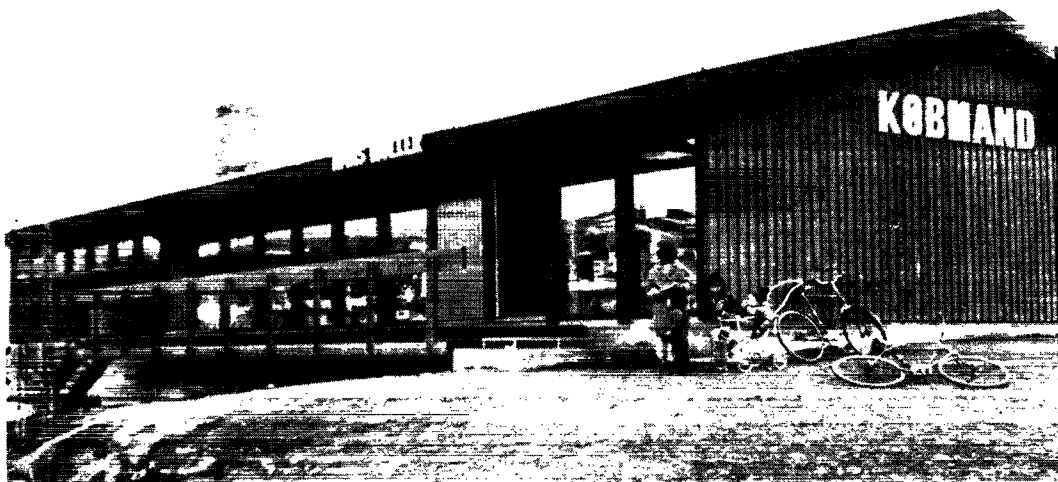
Fritid og fjernsyn

Grønland fik sidste sommer en ny oplysningskonsulent, som hedder Lars Peter Olsen. Han er bl. a. gået i gang med at starte ungdomsklubber og foreninger for de ældre. Ungdomsklubloven trådte i kraft i Grønland den 1. juni 1966, og den er udvidet i forhold til den danske version, så den giver mulighed for at oprette senior klubber for de 18–25-årige. Men Lars P. Olsen støder på den vanskelighed, at det er svært at få lokaler. Der er bygget gode forsamlingshuse mange steder, men de er for dyre at leje. Viljen er god, og interessen er stor – men der er for lidt at have begge dele i.

Når man kigger på statistikken over ungdomskriminaliteten og ser de klynger af unge, som er henvist til at trille op og ned ad Skibshavnsvejen i fritiden, er det indlysende, at der her er et område, som er forsømt. Det gøres ikke alene ved at bygge sportsspladser, selv om det er en god ting. Over halvdelen af Grønlands befolkning er under 20 år. Det er dem, fremtiden skal bygges på, men efter at den lov befalede skolegang er forbi, er mulighederne for videre undervisning og fritidsbeskæftigelse alt for små. Og at forsømme dette område vil være at sinke hele samfundets udvikling.

Statsminister Krag lovede under rejsen, at hele spørgsmålet om den folkelige oplysning skulle blive undersøgt. Lad det ikke vare for længe – og lad også undersøgelsen omfatte en vurdering af den betydning, der kan ligge i at etablere fjernsynsudsendelser.

Der er afsat mange millioner til det, der hedder telekommunikation, bl. a. telefonforbindelser mellem byerne. Det er selvfølgelig rart at kunne telefonere til hin-

*Den private handel hæveder sig smukt – også i Godhavn, som af G 60 er dømt til nedlæggelse.
Denne opfattelse deles ikke af befolkningen, heller ikke af købmand Hans Møller.*

anden, men der skete vel ikke noget ved at udsætte dette program et par år. Brug i stedet nogle af pengene til en yderligere udbygning af Grønlands radio, så den kan høres overalt, til bedre programmer – og til, på forsøgsbasis, et lukket tv-kredsløb i Godthåb.

Det tekniske anlæg kan etableres for et beskedent beløb, og programmerne kan sendes via kabler fra hus til hus. Båndudsendelser må kunne fås hos Danmarks radio, andre må laves specielt til de grønlandske seere. Men det er værd at prøve. Når man ved, hvilken tiltrækningskraft fjernsynet har i Danmark, skal der ikke megen fantasi til at forestille sig, hvad der kan udrettes med tv i Grønland. Ikke alene vil man kunne komme langt med videreuddannelse på mange områder – man vil også være med til at løse et fritidsproblem.

Højskoleforstander H. C. Petersen i Holsteinsborg, som har problemet tæt inde på livet, understregede i en samtale dette behov for mere oplysning, bedre uddannelse:

– Vi skal prøve at forklare, hvad der sker i Grønland i overgangen fra primitivt fangersamfund til industrisamfund. Europæerne har selv bygget denne livsform op – vi andre er tvunget dertil af udviklingen, og derfor må tingene forklares her som i andre udviklingslande. Forbindelsen mellem fortid og fremtid er nødvendig for at have et fast holdepunkt. Vi ændrer menneskers verden fra dag til dag, plan-

ter dem om til noget, de ikke forstår. Hvis vi ikke passer på, kan vi komme til at ødelægge store menneskelige værdier.

Privatiseringen breder sig

Da den private handel i begyndelsen af 50'erne skød de første huller i Den kgl. grønlandske Handels solide monopolfæstning, var det beskedne våben, der blev taget i anvendelse. En lille købmandsbutik her, en kiosk der, en primitiv restauration – og så det, der under eet blev kaldt „sovekammerhandel“. Det var let at få et næringsbrev, og behovet for varer var stort, fordi udvalget i KGHs butikker var lille og kvaliteten ikke fremragende.

Siden er der sket et og andet på dette område. KGH har bygget imponerende forretninger rundt om i landet, og den private handel har kørt helt andre våben i stilling. Det er sket i takt med, at byerne er vokset og indtægterne steget. Godthåb er nu en by på omkring 6000 indbyggere, og de andre byer i Sydvestgrønland og Diskobugt-området er groet tilsvarende. Det vareudvalg, man kan finde i forretningerne, er bestemt ikke ringere end i danske byer af samme størrelse. Sovekammerhandelen er et overstået stadium. De private handlende er ved at organisere sig i konkurrencen med KGH.

Noget længere varede det at få pillet hul på statens monopol på at købe og forarbejde grønlandske produkter. De første forsøg blev gjort allerede i slutningen af 40'erne, da Esbjerg-fiskere med Chr. Venø og Claus Sørensen i spidsen prøvede at skabe grundlaget for et moderne fiskeri. De fandt ingen forståelse hos de myndigheder, som havde i deres magt at afgøre, om noget sådant skulle lykkes eller ej. Grønland var endnu en koloni, og „man“ fandt, at det var for tidligt at slippe privat-kapitalismen løs. Forsøget mislykkedes med det resultat, at der gik 16–17 år, før man erkendte, at de gode folk fra Esbjerg faktisk havde været inde på noget af det rigtige. Tænk, hvor meget længere Grønland ville være nået erhvervsmæssigt, om man havde hjulpet dette initiativ i stedet for at spænde ben for det.

Tilsvarende forsøg i 50'erne mislykkedes også, og først i de allerseneste år er der vokset noget op, som formentlig vil blive begyndelsen til et privat drevet producerende erhvervsliv. Mere eller mindre privat. Godthåb Fiskeindustri er jo for en stor del baseret på „officielle“ penge, men der blev da skabt noget produktivt i en by, der ikke i forvejen havde fiskerianlæg. Andre steder trives statslige og private fiskeindustrier side om side, og der er tilsyneladende nok til begge parter.

Privatiseringen giver sig andre udslag. Hidtil statsdrevne bagerier er overtaget af private bagermestre, der bygges varehuse og værksteder, mange af anselig stør-

*Også fiskeriinspektionen ved Grønland er blevet mangefold bedre i de senere år.
Her ses inspektionsskibet „Vædderen“ i isen ud for Jakobshavn.*

relse. Hundreder af handlende og håndværkere har etableret sig. Ikke alle lige effektive, men konkurrencen vil sørge for, at de bedste klarer sig. Også brugsforeningerne har fået fodfæste, og der bliver omsat for mange penge i de grønlandske butikker. Men selvfølgelig er der da problemer i et samfund som det grønlandske, selv om de erhvervsdrivende ikke betaler skat – endnu. Låne- og finansieringsmulighederne er utilstrækkelige, byggepriserne meget høje og fragten med KGHs skibe stor. Urimelig stor, siger de handlende.

Men trods vanskeligheder er det private initiativ på march i Grønland, og de to ministre erkendte under rejsen, at det må opmuntres og støttes. Men hvordan? Meget synes at tyde på, at den bedste støtte, man kan give den producerende del, er bedre uddannelsesmuligheder for de grønlandere, som skal beskæftiges i den. Det må vel være en opgave, som skal løses ved et samarbejde mellem stat og private. Danske banker og sparekasser er i færd med at løse spørgsmålet om bedre lånemuligheder – væksten i befolkningstal og levestandard vil løse andre problemer.

Også fiskerne har fået bedre muligheder. Efter i mange år at have haft det mærkværdige standpunkt, at det grønlandske fiskeri skulle drives i fjordene og

ved kysterne, er myndighederne nu omsider blevet tvunget til at erkende, at skal den grønlandske fiskeindustri have en fremtid, må den baseres på helårsfiskeri til havs. Derfor ydes nu ikke alene store lån, men også direkte tilskud til fartøjer over en vis størrelse, hvilket påskønnes af de grønlandske fiskere, som *vil* noget. Og dem er der heldigvis en del af. Blandt andet fem brødre Egede i Godthåb, som vil købe en 100 tons kutter med alt moderne grej. Hvad Egede-brødrene og andre med dem derimod ikke er så tilfredse med er, at den private fiskeindustri rask væk indgår prisaftaler med KGH, så det altså er ligegyldigt, hvor de sælger fisken. Konkurrencemomentet er udeblevet på dette vigtige område – men der er optræk til, at netop dette forhold kan sætte skub i opbygningen af andelsforetagender, stiftet og drevet af fiskerne selv.

Også her er der brug for uddannelse, oplysning, mere viden. Hvor er de danske andelsfolk, som vil sætte denne udvikling i gang? Den vil være værdifuld, når den kommer – også som et led i bestræbelserne på at stive grønlændernes selv-tillid af.

Hovedindtrykket af det, der rører sig på „privatiseringsområdet“ er, at grønlænderne er *med*, men heller ikke mere. Det er de indvandrede danskere, som har taget føringen.

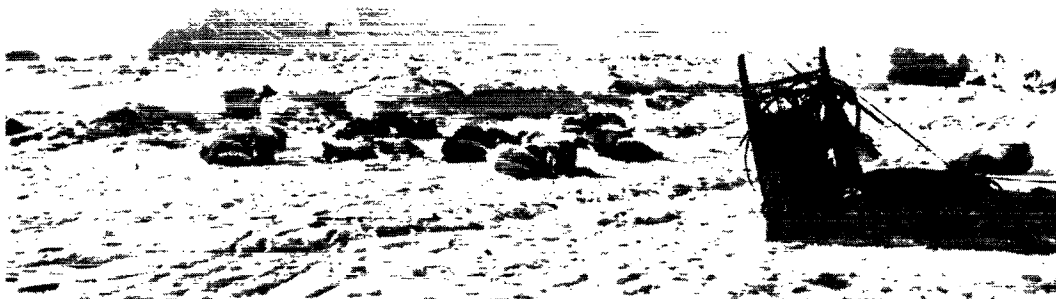
Men gør det nu så meget?

De fleste mener nej. Grønlands foreløbig eneste politiske parti, Inuit-partiet, har som et af sine programpunkter, at der bør privatiseres i videst muligt omfang. Det kan se ud, som om det er en favorisering af danskerne, siger partiet, men der bliver skabt noget, som på længere sigt kommer grønlænderne tilgode, og som fra starten medvirker til at oplære befolkningen.

Eller sagt og set på en lidt anden måde: mange af de danskere, som skaber noget i disse år og som bosætter sig i Grønland, bliver grønlandsk gift. Er det noget varigt, de bygger op, vil deres børn formentlig en dag overtage det og føre det videre. Bliver disse børn grønlændere eller danskere? Det bestemmes ikke mindst af, hvordan Grønlands fremtidige tilhørsforhold til Danmark bliver. Men som hele udviklingen tegner sig, kan man roligt sige: det er revnende ligegyldigt, hvem der sætter noget i gang, blot det bliver gjort, for på den ene eller anden måde vil det allsammen komme landet og befolkningen tilgode.

Hvad vil vi med Grønland?

Folketingsvalget i Grønland fornylig viste en ganske betydelig tilfredshed med udviklingen og den politik, som føres. Befolkningen genvalgte de to folketingsmænd: man ved, hvad man har, ikke hvad man får. Men det er ikke ensbetydende

*Kun i det allernordligste er tingenes tilstand næsten uændret. Fangersamfundet i Thule
hviler i sig selv – den samme ro præger menneskene som hundene her ved Qanaq.*

med, at der ikke i betydelige kredse i Grønland er politisk interesse – en interesse, som ikke mindst koncentrerer sig om det fremtidige tilhørsforhold mellem Danmark og Grønland.

Efter statsministerens rejse udtrykte „Grønlandsposten“ nogen skuffelse over det, J. O. Krag *ikke* sagde. Der blev sagt mange pæne og rigtige ting – men ikke afgørende ting. „Grønlandsposten“ skrev: „Grønland er i dag nået til en milepæl, hvor udviklingen er så fremskreden, at vi burde have fuld klarhed om landets fremtidige status som en del af Danmark. Vil man have, at landsdelen Grønland skal kunne hvile i sig selv økonomisk og dermed få mulighed for senere politisk selvstændighed? Eller vil man fra det officielle Danmarks side have, at Grønland og Danmark skal knyttes stadig nærmere sammen både økonomisk og politisk? Statsminister Krag gav ikke svar på dette vigtige spørgsmål.“

Det tør være helt givet, at dette manglende svar ikke skyldes en forglemmelse, men den opfattelse, at det ikke vil være rigtigt at forudbestemme en udvikling ved allerede nu at lægge sig fast på en af de to muligheder: Grønland som en del af Danmark nøjagtigt som Jylland, øerne og Bornholm – eller Grønland som en selvstyrende del af riget med status som Færøernes. Opfattelsen er nok rigtig så langt, at det ikke var statsministerens opgave på rejsen i fjor at lægge sig fast på en af disse to muligheder. Men den er forkert, hvis statsministeren mener, at man blot skal lade udviklingen bestemme, hvor Grønland skal havne.

Mange samtaler med ledende grønlandere, med medlemmer af Inuit-partiets ledelse og med ganske almindelige mennesker efterlod det indtryk, at Grønland i dag ikke nærer ønske om at fjerne sig fra Danmark. Tværtimod. Man ønsker at bevare den fastest mulige tilknytning mellem de to landsdele, men man vil gerne fra officielt dansk hold høre, at det også er det, *vi* ønsker.

Regering og folketing må ikke lade dette aldeles afgørende spørgsmål svæve frit i luften, men bør tilkendegive, hvad målet er. Og efter stemningen i Grønland kan der ikke være tvivl. Målet må være Grønland som en integrerende del af riget – altså at Grønland og Danmark skal forblive en enhed under samme forfatning og samme ledelse. Dette bør det officielle Danmark give udtryk for ved først give lejlighed, og efter dette må vi anlægge den fremtidige politik. Sker det ikke, kan ingen sige, hvordan stemningen vil være om nogle år – hvis tvivl og usikkerhed får lov til at brede sig.

Godt begyndt

Der findes kritikere, fortrinsvis boende i Danmark, som påstår, at der ikke er sket fremskridt i Grønland. Disse mennesker har ikke ret. De gør sig skyldige i den fejl at sammenligne forholdene i Grønland med forholdene i Danmark, og det er ikke retfærdigt. Man skal sammenligne forholdene i Grønland i dag med dem, som herskede for 10 eller 15 år siden – og så må man erkende, at der er sket store, store fremskridt.

Samfundet har skiftet karakter, og i byerne er forholdene taget under eet ikke ringere, end man kan finde dem mange steder her i Danmark. Det, der endnu mangler, er hovedsagelig et spørgsmål om udvikling hos befolkningen.

Lad det være sagt, at der selvfølgelig er meget, som endnu mangler – mange forhold at rette. Der kunne skrives om spiritusmisbrug, om dårlige boliger, om kønssygdomme og mange andre forhold. Men som allerede skrevet i indledningen, har jeg ikke betragtet *det* som min opgave. Jeg har valgt at fortælle fortrinsvis om det positive, som er sket i de otte år, jeg ikke havde personlig kontakt med Grønland – og jeg har gjort det med god samvittighed alene af den grund, at udviklingen i Grønland siden 1958 så afgjort har været af positiv karakter.

Og hvad *er* så iøvrigt hovedindtrykkene efter sådan et gensyn?

At der er sket en ganske væsentlig forbedring af befolkningens levestandard. At sundhedstilstanden er blevet bedre, og at de sociale forhold stort set er fulgt med. At grønlanderne er blevet friere, mere velklædte, mere selvbevidste i dette ords gode betydning. At boligstandarden er forbedret og ændret. Højhuse og store hus-

Grønlænderne er blevet mere selvbevidste. Det kommer også til udtryk her, hvor der protesteres mod for dårlige barakker.

blokke – nogle for store – kiler sig ind imellem byernes små kulørte træhuse, og nye veje har skabt helt nye kvarterer.

Motoriseringen har erobret Grønland – ikke mindst hovedstaden. Taxaer og privatbiler gør det til en betænkelig sag at være fodgænger på Skibshavnsvejen – hvad iøvrigt meget få synes at være.

Trafikforbindelserne er blevet så meget bedre, at sammenligning ikke er mulig. Hvor man for otte år siden knapt kunne få at vide, om kystskibet afgik onsdag eller torsdag, og hvor et brev i bedste fald var 10–12 dage undervejs fra Danmark, går kysttrafikken nu på klokkeslet, og flyvningen har gjort det muligt en gang imellem at læse et københavnsk morgenblad i Godthåb samme dags aften.

Fjernskriver og telefonforbindelse har knyttet de to landsdele tættere sammen, nye KGH-supermarkeder har rejst sig, vandforsyningen er forbedret, nye skoler bygget, privat handel og håndværk har fået fodfæste, vareudvalget er stort. Frisk morgenbrød hver dag – og hvad kunne man købe i KGHs nye, flotte butik i Godthåb: en kurv italienske kirsebær.

Det er måske sådan en lille ting, som mere end mange fine eksempler viser forskellen på dengang og nu og som markerer, at otte år i Grønland er noget mere end det tilsvarende tidsrum i Danmark. Midt i 50'erne stod vi i kø et par gange om året for at få lov til at købe nogle porrer og et hvidkålshovede – til stor misundelse for resten af landsdelen, hvor slige luksusvarer endnu sjældnere eller aldrig fandt vej til KGHs hylder. Nu går man som en selvfølgelig ting ind og køber en smuk spånkurv med rigtige kirsebær.

Man var i dette tilfælde en dame, som har gjort udviklingen med fra 50'erne til 60'erne i Godthåb. Hun havde også bevaret evnen til at forbavses – men alligevel ikke mere, end at hun satte kirsebærrene ind i sin privatbil og kørte de 150 meter hjem som en ganske naturlig ting.

Det er det selvfølgelig også. Lige så selvfølgelig som de udsendte danskere, der klagede over, at det varme vand i rørene i deres lejlighed svigtede sidste tirsdag – og lige så selvfølgelig som den unge velklædte grønlander, der gik aftentur, mens han hørte radioavis på en lomme-transistor. Det er bare en anden een, der har været borte i otte Grønlands-år . . .

Joh – det kan siges uden forbehold: Godt begyndt. Men det er helt nødvendigt at tilføje: – ikke halvt fuldendt.